

передавать и обрабатывать необходимую информацию. ИТ также направлены на решение конкретных, узконаправленных задач, принятие решений (ЭС-системы), на подготовку юридически выверенного решения, что также значительно облегчает работу юристов. Несмотря на широкое применение современных технологий в данной сфере, поиск новых возможностей их использования продолжается. Совершенствования ИТ заключаются в повышении мобильности, а также улучшения удобств в их использовании.

Источники:

1. Драпезо Р. Г., Сергеев О. Д., Жариков Е. В., Лященко И. В., Быданцев Н. А. Краткий обзор ИТ-технологий, используемых в юридической деятельности // Вестник КемГУ. — 2013. — № 3 (55). — С.306–312.

УДК 340

2. Латышев Д. С. Краткий обзор информационных технологий, используемых в юридической деятельности // Инновационная наука. — 2017. — № 10. — С.14–17.

3. Решетникова А.О., Шарыпова Т.Н. Информация в правовой системе. Инновации. Наука. Образование. 2020. № 18. С. 346-349.

4. Шарыпова Т.Н., Удовенко Е.В. Развитие информационных технологий в юридической деятельности на примере европейских государств и Российской Федерации. Научный журнал Colloquium-journal. №3(55). 2020г.

5. Шарыпова В.А., Темерев Г.В. Роль информационных технологий в профессиональной деятельности юриста. Форум молодых ученых. 2018. № 4 (20). С. 1564-1567.

**Бондар Н.А.,
Калюжна С.В.,
Петрова Н.О.**

Сумський національний аграрний університет

ВПЛИВ ЦИВІЛЬНОГО КОДЕКСУ ФРАНЦІЇ 1804 РОКУ НА ФОРМУВАННЯ ПРАВОВИХ СИСТЕМ СВІТУ: ІСТОРИКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ.

**Bondar N.A.,
Kaliuzhna S.V.,
Petrova N.O.**

Sumy National Agrarian University

THE INFLUENCE OF THE CIVIL CODE OF FRANCE OF 1804 ON THE FORMATION OF THE LEGAL SYSTEMS OF THE WORLD: HISTORICAL AND LEGAL ASPECTS.

Аннотация.

В статье исследуются историко-правовые аспекты влияния Гражданского кодекса 1804 г. на формирование правовых систем мира, а также феномен кодекса проанализирован через призму рецепции римского права в нем.

Abstract.

The paper examines the historical and legal aspects of the influence of the Civil Code of 1804 on the formation of legal systems of the world, and also the phenomenon of the code is analyzed through the prism of the reception of Roman law in it.

Ключевые слова: кодекс Наполеона, Гражданский кодекс 1804 года, рецепция римского права, правовая система, источник права.

Keywords: Napoleon's code, Civil code of 1804, reception of Roman law, legal system, source of law.

Цивільний кодекс 1804 року залишається унікальним джерелом права, адже він вплинув на формування цивільного законодавства Західної Європи та правових систем, які тяжіють до романо-германської правової системи. Як історичне джерело права, Цивільний кодекс 1804 року, як і раніше знаходиться в сфері інтересів вчених і практикуючих юристів, незважаючи на те, що він був достатньо вивчений істориками та теоретиками права. Цивільний кодекс 1804 року досліджували вітчизняні і зарубіжні науковці, враховуючи історичні аспекти та особливості генези джерела права та теоретичні аспекти, щодо структури та юридичної техніки, а також рецепції римського права в ньому. Цивіль-

ний кодекс зберігає не тільки римську термінологічну традицію, а й римську правову концепцію. В той час коли римське право переживало важкі часи, воно було уніфіковане глосаторами та постглосаторами, таким чином, римська правова традиція набула подальшого розвитку і була асимільована правовими системами багатьох європейських держав. Дослідження впливу Цивільного кодексу 1804 року на формування правових систем різних країн не вичалося в достатній мірі.

Метою наукової розробки є історико-правові аспекти впливу Цивільного кодексу 1804 року на формування правових систем світу та рецепція римського права в ньому.

Інша назва досліджуваного джерела права, яку ми зустрічаємо в історико-правничій літературі – це Кодекс Наполеона. Безсумнівно, що Наполеон брав активну участь в розробці та обговоренні проекту цього нормативного акту, однак вагому роль у підготовці французького Цивільного кодексу відводили Жан-Етьєн-Марі Порталісу, який використовував римське приватне право як основне джерело.

У період Першої імперії за сприяння Наполеона проведено масштабні правові кодифікаційні роботи. Видано п'ять кодексів, що охоплювали основні галузі права (цивільне, торгове, кримінальне, кримінально-процесуальне, цивільно-процесуальне). Правовими джерелами «кодифікації Наполеона» став досвід революційного правотворення, правові звичаї, норми дореволюційного, канонічного і римського права. Комісія з його розробки почала працювати у 1800 р. Кодекс склали з 2281 статті, згруповані у вступний титул і три книги, поділені на титули і глави. Документ відзначався чіткістю викладу матеріалу і стислістю формулювань [3, с. 258].

Історія Цивільного кодексу 1804 року продовжувалася після його прийняття і промульгації. Являючи собою унікальний історико-правовий документ, який відображав стан французького суспільства, стан права і відносин, врегульованих цим правом, кодекс був складним нормативно-правовим актом, застосування якого вимагало не просто правничих знань, а й глибокого розуміння в цілому основних засад цивільного права. З іншого боку, процес адаптації положень, що містилися в кодексі, до правових реалій, що формувалися у Франції з початку XIX ст., відчували на собі вплив різних факторів, що поєднують право, політику і економіку [1, с. 115].

При розробці Цивільного кодексу 1804 року основними джерелами стали: класичне римське право, французьке звичаєве право, правова доктрина, тобто праці відомих французьких юристів XVII і XVIII століть, право революційного періоду.

Погоджуючись з думкою Богоненко, що відмінна риса Кодексу Наполеона - в його абсолютній незалежності від конституційних законів і в тому, що він узгоджується з будь-якою формою правління, а також з звичками всіх цивілізованих націй [1, с. 130].

Процес кодифікації цивільного права, який відбувався у Європі в XVIII – початку XIX століть охопив зрештою не лише європейські держави, а фактично започаткував кодифікаційні процеси у цілому світі. Цивільний кодекс Франції 1804 року відіграв надзвичайно важливу роль у цьому процесі, оскільки для багатьох держав Європи та світу він став зразком, еталоном правового регулювання цивільних відносин. Узявши його за основу, вони отримали змогу модернізувати своє цивільне законодавство, зробити його кращим і ефективнішим. Ті держави, де французький цивільний кодекс певними своїми положеннями суперечив цивільно-правовій традиції, прийняли на його основі власні цивільні кодекси, використавши своє цивільне за-

конодавство, правові звичаї, правові інститути, норми інших держав, або ж розробивши і впровадивши власні інноваційні правові проекти [6, с. 44].

XIX століття називають періодом другого відродження римського права завдяки процесам кодифікації законодавства. Наприклад, для Польщі цей період характеризується насадженням права окупантів, а саме Цивільного кодексу Австрії 1811 р., Цивільного кодексу Німеччини, окрім того відбулося запозичення французького законодавства, а саме Кодексу Наполеону, який почав діяти з 1 травня 1808 року. Розпорядженням міністра юстиції Фелікса Лубенського були також введені Цивільний процесуальний кодекс та Торговий кодекс від 1807 року. Німецькі компаративісти К. Цвайгерт та Х. Кьотц визначали, що Цивільний кодекс 1804 року не тільки став ядром французького цивільного права, а й послужив класичним зразком для кодифікації приватного права всієї романської правової сім'ї [9, с. 153].

Кодекс Наполеона не тільки вплинув на процес становлення буржуазного цивільного права у Франції, але й послужив у XIX ст. зразком для проведення кодифікації цивільного права в більшості держав Європейського й Американського континентів. У чистому вигляді Кодекс було уведено у Франції і на тих територіях, які в 1804 р. були її частиною, потім відокремилися: Бельгія, Люксембург, Рейнські провінції Німеччини, Гессен Дармштадт, Женева, Савойя, П'ємонт, Парма. Частково у змінній формі його було рецепійовано (сприйнято) в завойованих і залежних країнах: Варшавське герцогство, Баден, Вестфалія, Ганновер, Ганзейські держави, Голландія, Данциг, Іллірійські провінції, Італія, Нассау, Франкфурт, Баварія, деякі кантони Швейцарії, Сицилія. Пізніше Кодекс було рецепійовано в Румунії, Греції, Гаїті, штаті Луїзіана (США), провінції Квебек (Канада), Болівії, Сальвадорі, Домініканській Республіці, а також у деяких землях Німеччини до уведення Германського цивільного уложення у 1900 році. [3, с. 483].

Фактично, група країн сприйняла кодекс, як частину національного законодавства. Наприклад, Бельгія запровадила Цивільний кодекс внаслідок воєнних дій, коли потрапила під владу Франції. І навіть за таких умов, кодекс отримав підтримку держави та населення. Набагато пізніше, після здобуття незалежності, обговорювалася можливість розробки власного цивільного кодексу, але французький кодекс фактично сприймався як бельгійський кодекс, про що свідчить і те, що бельгійські юристи часто використовують назву французько-бельгійський кодекс.

Як вже зазначалось, Цивільний кодекс 1804 року суттєво вплинув і на польське цивільне законодавство. В 1807 році створено нову державу – Королівство Варшавське, повністю залежне від Франції. Поляки сподівалися на відновлення незалежності та чинності Конституції від 3 травня 1791 року, однак Наполеон в 1807 р. підписав новий акт «Конституційний закон Князівства Варшавського». В її основу покладено загальні тенденції наполеонівського законодавства. Відповідно до зазначеного нормативно-правового акту основним джерелом цивільного права став так званий кодекс Наполеона

1804 р., він набув чинності з 1 травня 1808 р., а також були введені в дію французькі Торговий та Цивільно-процесуальний кодекси. Введено в дію й основні французькі джерела Кримінального та Кримінально-процесуального права. Цивільний кодекс Наполеона був одним серед багатьох кодексів, які діяли на території Польщі. Спочатку він сприймався з недовірою, але досить швидко став частиною національного законодавства та діяв аж до 1946 року. В історико-правовій літературі введення Кодексу Наполеона на території Польщі, оцінюють як позитивне явище розвитку приватного права. Отже, рецепція французького законодавства визначила розвиток польського приватного права не лише в XIX ст., а й в XX ст. [2, с.12].

Як зазначає Сирко М., під час запровадження норм Цивільного кодексу Франції 1804 р. на теренах Європи його перекладами місцевими мовами, а також підготовляли правників-цивілістів та урядових і судових кадрів. Уже на початку XIX ст. з'явилися декілька перекладів Кодексу Наполеона польською мовою (скажімо, авторства Францішека Ксаверія Шанявського, 1807 р.), а також створено спеціальну Школу права. У XIX ст. провідним центром дослідження французької цивілістики була Краківська академія (викладач Адам Крижановський), у першій третині XX ст. – Варшавський (викладач Кароль Лутостанський, Генрик Конік) та Львівський (професор Роман Лшонан де Бер'є) університети [7, с.170].

Цікавим є той факт, що досліджуваний нормативно-правовий акт мав вплив на формування цивільного законодавства не лише в країнах романо-германського типу, а й англо-американського. Правова система штату Луїзіани вирізняється з-поміж правових систем всіх інших штатів: тут присутня сильна цивільно-правова традиція, що є результатом історичних умов, за яких територія тривалий час перебувала під впливом Франції. Цивільний кодекс Наполеона був узятий за взірць під час створення всіх трьох цивільних кодексів Луїзіани (1808, 1825, 1870 року). Структура сучасного Цивільного кодексу Луїзіани ідентична структурі Цивільного кодексу Франції, а також існує багато спільних правових інститутів, які не є характерними для американського права [5, с.112].

Французьке цивільне законодавство й упроваджені ним принципи суттєво вплинули на цивільно-правові відносини в Європі, були предметом наукової та правозастосовної діяльності, а згодом знайшли відображення у правосвідомості європейських народів [7, с.170].

Як слушно зазначає Тараборін Р.С., французьке цивільне право XIX століття мало виключною метою організацію громадянського суспільства і було позбавлене усілякого політичного впливу, яким були пронизані всі середньовічні цивільні закони Західної Європи. Французьке цивільне право не мало б такого широкого розповсюдження і не змогло б утриматися такий тривалий час, якби не його історичне походження, філософську основу та опора на юридичну літературу та науку. У кодексі Наполеона були вироблені і закріплені найбільш від-

повідні тому часу юридичні принципи і конструкції, які формували найбільш простий і зручний режим цивільно-правових відносин [8].

Наполеон дійсно хотів, щоб його кодекс став «ratio scripta» (лат.) – «писаний розум», тобто «розум, виражений у текстах»), щоб правитель знайшов у ньому спосіб керування, а юрист - відповіді на всі питання, але при цьому вони не здійснювали тлумачення норм [10].

Отже, цивільно-правова традиція багатьох держав романо-германського типу правової системи формувалась і розвивалась у тісному взаємозв'язку з Цивільним кодексом Франції 1804 р., який знайшов свій прояв у рецепції французького цивільного права. Ступінь впливу досліджуваного нормативно-правового акту зумовлювалась національними особливостями врегулювання цивільних відносин в країні. Потрібно відзначити, що після падіння режиму Наполеона багато країн відмовилися від кодексу, вважаючи неприйнятним збереження його дії. Але створюючи власні правила, часто вдавалися до запозичення його норм.

Сьогодні характеризується тим, що правова система держави має свої особливості становлення та розвитку, національну правову специфіку, але беззаперечним фактом залишається те, що Цивільний кодекс Франції 1804 року вплинув на формування правових систем країн, які відносяться не лише до романо-германської групи, а і до англо-американської.

Список літератури

1. Богоненко В.А. Кодекс Наполеона. Історико-правовий аспект. Минск: А.Н. Вараксин, 2014. 244 с.
2. Бондар Н. Становлення сучасної національної правової системи Польщі: історико-правові аспекти. *Jurnalul juridic national: teorie și practică*. 2014. №6. С. 11-14
3. Бостан Л. М., Бостан С. К. Історія держави і права зарубіжних країн: Навч. посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2008. 730 с.
4. Грубінко А.В. Історія держави і права зарубіжних країн: Навчальний посібник. Тернопіль, 2010. 392 с.
5. Давидова Н.О. Цивільне право у правовій системі США: нонсенс чи реальність. Порівняльно-аналітичне право. 2014. №2. С. 110-113
6. Сирко М. Роль та значення цивільного кодексу Франції 1804 року у загальноєвропейському процесі кодифікації цивільного законодавства. *Вісник Львівського університету. Серія юридична*. 2017. Випуск 65. С. 40–47
7. Сирко М.В. Цивільний кодекс Франції 1804 року та його вплив на цивільне законодавство країн Європи (на прикладі Польщі та Румунії). дис. ... канд. юрид. наук. Львів, 2015. 215 с.
8. Тараборін Р.С. Влияние кодекса Наполеона 1804 г. на развитие гражданского права европейских стран XIX в. *Вопросы управления*. 2010. №02 (11). URL: <http://journal-management.com/issue/2010/02/19> (дата звернення: 16.12.2020)
9. Цвайгерт К. Введение в сравнительное правоведение в сфере частного права: В 2-х тт./ К.

Цвайгерт, Х Кётц. Том I. Основы: Пер. с нем. Москва: Международные отношения, 2000. 480с.

10. Шенвиц Ф. Кодекс Наполеона. Его характер и причины распространения. С.-Петербург. Варшава, 1912. 85 с.

УДК 347.12

*Вахромова Ирина Алексеевна,
Овод Игорь Викторович*

*Самарский государственный экономический университет
DOI: 10.24412/2520-2480-2021-289-15-18*

ПРАВОМОЧИЯ НЕСОВЕРШЕНОЛЕТНИХ В РАЗНЫХ ПРАВОВЫХ СИСТЕМАХ

*Vakhromova Irina Alekseevna,
Ovod Igor Viktorovich
Samara State University of Economics*

POWERS OF NON-MILLENNIALS IN DIFFERENT LEGAL SYSTEMS

Аннотация.

В данной статье описывается гражданско-правовое положение несовершеннолетних лиц регламентированных Гражданским кодексом Российской Федерации, подробно раскрываются противоречия действующего законодательства с действительностью, проводится анализ гражданского законодательства в области правоспособности и дееспособности несовершеннолетних лиц, раскрывается их понятия и предлагаются возможные варианты усовершенствования законодательства в исследуемой области.

Abstract.

This article describes the civil status of minors regulated by the Civil Code of the Russian Federation, reveals in detail the contradictions of current legislation with reality, analyzes civil legislation in the field of legal capacity and legal capacity of minors, reveals their concepts and suggests possible options for improving legislation in the field under study.

Ключевые слова: гражданско-правовое положение несовершеннолетних лиц, правоспособность и дееспособность несовершеннолетних лиц, правомочия несовершеннолетних, опыт зарубежных стран, права и обязанности несовершеннолетних

Keywords: civil-law position of minors, the legal capacity and active legal capacity of minors, jurisdiction is minor, the experience of foreign countries, the rights and obligations of minors

На сегодняшний день большое внимание обществу, в том числе и правовой общественности, нацелено на права и обязанности присущие детям и подросткам. Необходимость защиты интересов несовершеннолетних обусловлена возрастом детей, который не позволяет в полную силу осуществлять принадлежащие им права, приводить в действие правовые средства их защиты. В законодательстве РФ вопросам, касающимся гражданско-правового положения несовершеннолетних отводится отнюдь не последняя роль. Гражданский кодекс, как один из важнейших нормативно-правовых актов, закрепляет права и обязанности, связанные с дееспособностью несовершеннолетних лиц. Положение о дееспособности несовершеннолетних старше четырнадцати лет, но не достигших совершеннолетия четко прописаны в 26 статье ГК РФ. [1]

Дееспособность малолетних регламентируется статьей 28 ГК РФ, в которой установлено, что за малолетних (несовершеннолетних, которым еще не исполнилось 14 лет) сделки, могут совершать от их имени только их родители, усыновители или опекуны. Однако данная статья предусматривает исключения и устанавливает перечень сделок, которые малолетние могут совершать самостоятельно.

Малолетние в возрасте от шести до четырнадцати лет вправе самостоятельно совершать:

1) мелкие бытовые сделки;

2) сделки, направленные на безвозмездное получение выгоды, не требующие нотариального удостоверения либо государственной регистрации;

3) сделки по распоряжению средствами, предоставленными законным представителем или с согласия последнего третьим лицом для определенной цели или для свободного распоряжения.[2]

Однако, если вопрос о дееспособности несовершеннолетних рассмотреть ещё более подробно, то можно заметить определённые противоречия.

К примеру, статья 36 ГК РФ ограничивает уровень контроля законных представителей за совершением несовершеннолетними сделок. Она предусматривает исполнение опекунами и попечителями своих обязанностей, т.е. опекуны, родители, усыновители, их супруги и близкие родственники не вправе совершать сделки с подопечным, за исключением передачи имущества подопечному в качестве дара или в безвозмездное пользование, а также представлять подопечного при заключении сделок или ведении судебных дел между подопечным и супругом опекуна или попечителя и их близкими родственниками. Однако, при применении данной нормы возникает противоречие между одновременным выступлением родителя, усыновителя, опекуна в качестве дарителя или ссудодателя и законным представителем малолетнего в качестве одаряемого или ссудополучателя. Согласно п. 3 ст. 182